

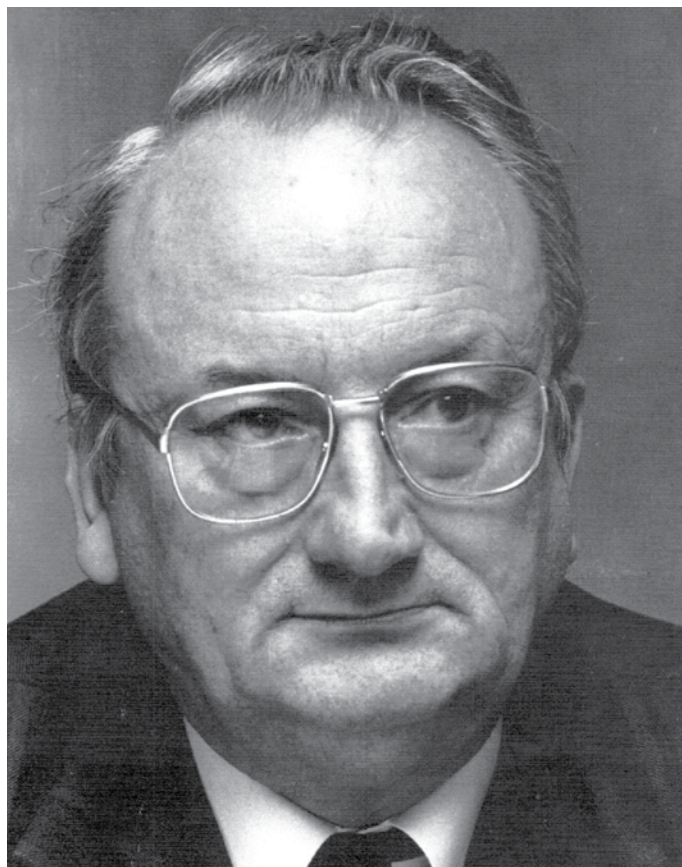
het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 1 - Januari 2015
Jaargang 136
maandblad

IN MEMORIAM **KAREL POMA** (1920-2014)

“Een man van waarden”

Op 27 december 2014 overleed minister van Staat Karel Poma.
Enkele dagen nadat die andere minister van Staat, Leo Tindemans, ons verliet.

Volksbelang brengt enkele bijdragen over zijn vroegere redacteur en
voorzitter van het LVV. Bij wijze van eerbetoon.

Inhoud IN MEMORIAM KAREL POMA: Twee keer LVV-voorzitter / 3 | Gwendolyn Rutten: “Een man die zijn tijd vooruit was” / 4 |
Karel De Gucht: “Een zachte kuitbijter” / 6 | Een rijke politieke loopbaan / 8 | De laatste brief / 9 |
NIEUWJAAR BIJ HET LVV: LVV-voorzitter Clair Ysebaert over 2014 en 2015 / 10 | Het jaarverslag van secretaris Oscar de
Wandel / 11 | De toespraak van gastspreker minister van Cultuur Sven Gatz / 12 |

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

Na Charlie Hebdo

De aanslag op de redactie van het satirische blad 'Charlie Hebdo' in Parijs heeft de voorbije maand in alle richtingen als een napalmbom zijn sporen nagelaten.

De discussies over de vrije meningsuiting laaiden hoog op. Hoe ver gaat men in het beledigen van andermans religieuze overtuiging? De kracht van onze Westerse beschaving is precies de democratie, de openheid, de verdraagzaamheid tegenover andere culturen en religies. Maar dat is net ook de grote kwetsbaarheid van onze democratie, zo is nu gebleken. Geert Mak was te gast als spreker op een nieuwjaarsevent van De Tijd. In een interview in die krant zei hij het heel treffend: "De pers heeft absoluut het recht grenzen te zoeken en te bewandelen. Dat is haar taak. Maar iets anders is het of het verstandig is om die grenzen altijd proberen te verleggen". Vrijheid houdt ook altijd een zekere verantwoordelijkheid in. Deze bedenking kan uiteraard nooit de verschrikkelijke daden in Parijs goedpraten.

En daar komen we dan op de handhaving van onze rechtsstaat tegenover terreur daden. Hoe ver gaat men in het beveiligen van die rechtsstaat? Hoe diep waagt men zich op het repressieve pad om de vrijheid van burgers in te perken en hun privacy in de weegschaal te leggen?

De diensten die onze veiligheid moeten garanderen, moeten voldoende middelen en mogelijkheden krijgen om de strijd tegen het terrorisme aan te gaan. Maar dit moet op een democratische wijze gebeuren, met de nodige controle van de wetgevende macht. Dit moet ook met de nodige zin voor realiteit gebeuren. Vandaar dat er terecht vragen rijzen als er paracommando's in het straatbeeld verschijnen. Vandaar dat men omzichtig moet omspringen met het afnemen van de Belgische nationaliteit van vermeende Syrië-strijders. Er zijn andere middelen om hen desnoods strafrechtelijk te vervolgen, of nog beter, om hen trachten mits goede begeleiding op andere gedachten te brengen.

Dit brengt ons tot het gegeven van de islam. De voorbije jaren werd veel energie gestopt in het organiseren van de multiculturele samenleving. Er werden dikke rapporten door regeringscommissarissen geschreven, er werden integratieprogramma's opgezet, er werden straathoekwerkers ingeschakeld en het onderwijs besteedde veel aandacht aan

het begeleiden van allochtone kinderen. Nu rijst natuurlijk de vraag of dit alles wel nuttig is geweest en tot afdoende resultaten heeft geleid. De realiteit is dat we door de feiten zijn ingehaald: de derde generatie allochtonen heeft zich, in tegenstelling tot wat werd verwacht, massaal tot de islam bekeerd. Sommigen gingen daar zeer ver in en koppelden hun religieuze strijd aan het gebruik van geweld tegen andersdenkenden. Ook daar moet omzichtig worden gehandeld. Het is niet omdat één moslim zich tot het radicalisme bekeert, dat alle moslims terroristen zijn. De islamgemeenschap zelf draagt hierin ook een verantwoordelijkheid en moet goed beseffen dat de godsdienstvrijheid ook maar zo ver reikt tot wanneer de morele waarden van onze samenleving in gevaar komen.

De oplossingen moeten eerder op sociaal en economisch vlak gezocht worden. Waarom vertrekken jongeren naar Syrië om er te gaan strijden in een uitzichtloze oorlog? Dit heeft alles te maken met sociaaleconomische factoren. Het

gaat vaak om jongeren die geen afkomst hebben, en ook geen toekomst. Ze zijn ontheemd, vinden moeilijk werk en zoeken dan maar hun toevlucht in het Woord van de Profeet.

De aanpak van het radicalisme gaat ook voor een

stuk aan ons voorbij omdat het een erg complex en mondiaal probleem is. Het is voor ons vooral een Europees probleem dat op dat niveau zal moeten worden aangepakt.

Het grote gevaar nu is dat we ons laten leiden door vereenvoudigingen en gemeenplaatsen, en we onze kwetsbare democratie ombuigen tot een samenleving van de confrontatie. "Wij tegen de rest". We moeten opletten niet in de val van de veralgemeende confrontatie te trappen, want we weten uit de geschiedenis hoe dat eindigt. Met godsdienstoorlogen en uiteengerukte samenlevingen.

Er zijn sterke figuren nodig die in deze momenten het hoofd kunnen koel houden en tot enige terughoudendheid oproepen. De fundamenten van een ideale samenleving brengen ons terug tot de idealen van de Verlichting: scheiding tussen Kerk en Staat, tolerantie en het geloof in de vooruitgang.

Karel Poma zei het in zijn laatste toespraak bij de voorstelling van zijn boek over de Verlichting in Antwerpen zo: "Zonder een ideaal is het uitbouwen van een verlichtingsmaatschappij gedoemd om te mislukken."

"We moeten opletten niet in de val van de veralgemeende confrontatie te trappen, want we weten uit de geschiedenis hoe dat eindigt"

TWEE KEER LVV-VOORZITTER

“De opwindendste periode uit mijn carrière”

Karel Poma was twee keer voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond. Tijdens zijn eerste voorzitterschap van 27 januari tot 15 december 1968 was hij bijna uitsluitend bezig met de communautaire problemen in de partij en daarbuiten. Maar Poma noemde die periode ook één van de meest opwindende uit zijn politieke carrière (2).

Op het LVV-congres in oktober 1973 met minister Willy De Clercq, LVV-voorzitter Karel Poma en directeur van Het Laatste Nieuws, Albert Maertens. De Clercq las een brief voor van toenmalig premier Leburton die aan Maertens het ereteken van Commandeur in de Leopoldsorde had toegekend.

Na de oprichting van de Vlaamse PVV was Poma een overtuigd voorstander van het behoud van het LVV. Hij gebruikte dan ook zijn tweede voorzitterschap van april 1973 tot mei 1974 om het LVV te heroriënteren. Het jaar 1968 zorgde niet alleen in de wereld, maar ook in het LVV voor bewogen tijden. De kwestie-Leuven en de val van de regering Vanden Boeynants-De Clercq waren er als het ware de aanloop toe, terwijl de verkiezingen van 31 maart 1968 een stroomversnelling binnen het LVV op gang brachten. Karel Poma volgde in januari 1968 Louis D'Haeseleer op als voorzitter.

Meer Vlamingen

Het was de tijd dat het LVV zich los van de liberale (unitaire) partij profileerde door het “Manifest van het LVV” dat in Vlaanderen op meer dan een miljoen exemplaren werd verspreid. Het manifest ging over de communautaire kwesties en de sociaaleconomische visie van het LVV. De verkiezingen van '68 waren geen succes voor de Vlamingen in de

liberale partij en in april van dat jaar kwam het bestuur van het LVV samen om te concluderen dat er meer Vlamingen in de top van de liberale partij moesten opgenomen worden. Poma was sinds juni 1965 provinciaal senator voor Antwerpen, maar na de verkiezingen van 1968 kwam die coöptatie in het gedrang omdat een andere niet verkozen senator moest opgevestigd worden. Het LVV was bijzonder verontwaardigd. Uiteindelijk werd Poma toch gecoöpteerd. In december 1968 werd het LVV onder impuls van Poma grondig hervormd en kreeg het een ware partijstructuur met provinciale afdelingen.

Heeft het LVV nog zin?

Zijn tweede periode als LVV-voorzitter situeerde zich na de oprichting van de Vlaamse PVV in mei 1972 op het congres van Blankenberge. Daar groeide toen de vraag wat voor zin het LVV nog had nu er toch een Vlaamse liberale partij was ontstaan. Poma vond het als voorzitter uiterst belangrijk dat het LVV als liberale vereniging bleef bestaan.

Hij vond dat het LVV zich op vier vlakken moest toelagen: de studie van de liberale doctrine, de uitbouw van de socio-culturele sector, de staatsvorming en het ontwikkelen van standpunten over de actuele politiek.

Klauwaert en Geus

Bij de viering van zestig jaar LVV in oktober 1973 stelde Poma in zijn toespraak dat de LVV-leuze “Klauwaert en Geus” nog altijd actueel was. Hij verwees naar de blijvende taalstrijd. Poma pleitte voor de splitsing van BHV! Met ‘Geus’ verwees hij naar de strijd om een meer pluralistische samenleving: “waarbij alle levensbeschouwelijke, ideologische, filosofische meningen op gelijke wijze behandeld worden.” Daarbij verwees hij naar de abortuskwestie en de wetgeving op de crematie.

In 1973 was Poma als voorzitter nog betrokken bij gesprekken tussen PVV en VU om tot een gemeenschappelijk kiesplatform te komen, wat mislukte. In 1974 werd Poma voor het eerst staatssecretaris (2). – B.C.

(1) Wouter Blomme, in *Het Volksbelang*, oktober 2000, blz. 3 naar aanleiding van ‘Karel Poma 80 jaar’.

(2) Piet Van Brabant, e.a., *Als een vuurtoren. 85 jaar Liberaal Vlaams Verbond*. Gent, 1998.

OPEN VLD-VOORZITTER GWENDOLYN RUTTEN:

“Een man die zijn tijd vooruit was”

Tijdens de afscheidsplechtigheid van Karel Poma in de grote zaal van KFCO Beerschot te Wilrijk spraken onder meer Open Vld-voorzitter Gwendolyn Rutten en minister van Staat Karel De Gucht de afscheidsredes uit.

“Als voorzitter van de partij die hij gedurende zijn hele leven zo graag zag, en voor wie hij zoveel opgeofferd heeft, ken en waardeer ik het verleden van Karel Poma. Het is dan ook een grote eer om hier van hem afscheid te mogen nemen. In naam van de vele tienduizenden leden en honderdduizenden kiezers van onze partij wil ik een laatste groet en hulde brengen aan Karel Poma. Een man die, in welke positie ook, steeds zijn tijd ver vooruit was.

Karel Poma was vanaf 1965 senator, later volksvertegenwoordiger en ten slotte minister voor de toenmalige PVV. Samen met Frans Grootjans, Herman Vanderpoorten en Willy De Clercq zorgde hij er in de jaren zestig, zeventig en tachtig voor dat het liberalisme doorbrak in Vlaanderen en vele electorale successen boekte. Daarbij beklemtoonde hij steeds de vrijzinnige component in het liberalisme. Die vrijzinnigheid inspireerde hem om - lang voor vele anderen er klaar voor waren - de menselijke vrijheden en zelfbeschikking maatschappelijk tot hun recht te laten komen. Zo ondertekende hij samen met wijlen Willy Calewaert een voorstel tot wijziging van de abortuswetgeving. De wetswijziging zou pas in 1990 goedgekeurd geraken, na het einde van zijn parlementaire loopbaan, dankzij zijn

bondgenote Lucienne Herman-Michielsens.

Karel Poma pleitte tijdens zijn ganse parlementaire loopbaan voor de gelijkberechtiging van gelovige en niet-gelovige Belgen. Met de goedkeuring van het “voorstel Poma” werden in 1974 de woorden “zo helpe mij God” uit de eedformule geschrapt. Het parlement gaf daarmee duidelijk aan dat levensbeschouwing een privé-aangelegenheid was.

“Een loyale partijman die het engagement opnam om zijn partij mee te sturen door boeiende, maar soms woelige partijpolitieke wateren”

In 1974 werd hij staatssecretaris in de regering van wijlen Leo Tindemans. Opnieuw was Karel Poma zijn tijd vooruit. Hij was immers

de allereerste staatssecretaris bevoegd voor milieu. Of, zoals Luc Van der Kelen het recent nog omschreef “Karel Poma was al groen toen de groenen nog niet bestonden.” Als doctor in de scheikunde en werkzaam bij de Antwerpse Waterwerken wist hij waarover hij sprak. Hij schreef er ook een indringend boek over onder de titel Knoeien met ons leefmilieu. Op televisie verklaarde hij toen onomwonden dat België het vuilste land van de wereld was. Dat zou en moest veranderen, aldus Poma. En zo gebeurde ook.

In 1981 werd Karel Poma vicevoorzitter van de Vlaamse Executieve onder leiding van Gaston Geens en de nieuwe minister van Cultuur. Ook op dat terrein verzette hij bakens. Onder zijn impuls werden de Singel, het MUHKA en de Filharmonie van Vlaanderen opgericht, hij schakelde de privésector in om het Festival van Vlaanderen, het Ballet van Vlaanderen, de Bourlaschouwburg en de Ancienne Bel-

gique te redden. Hij ondersteunde de commerciële film en de hedendaagse plastische kunsten én hij zorgde voor de overleving van de Antwerpse Zoo.

Maar zijn meest opvallende verwezenlijkingen lagen op het vlak van het mediabeleid. Hij realiseerde het decreet op de vrije radio's waardoor het BRT-radiomonopolie werd doorbroken. Zo legde hij de basis voor de oprichting van commerciële televisie in Vlaanderen, iets wat later werd gerealiseerd door zijn opvolger Patrick Dewael. De huidige minister van cultuur Sven Gatz heeft dan ook gelijk als hij stelt dat Karel Poma een van de belangrijkste cultuurministers van Vlaanderen was.

In 1985 bereikte hij de pensioengerechtigde leeftijd en besloot om zich politiek terug te trekken. Hij wilde de jongere generaties immers alle kansen geven. Het tekent Karel Poma. Hij had nooit heimwee naar de macht, want hij putte uit de kracht van zijn ideeën. Karel Poma bleef achter de schermen een actieve militant en een onvermoeibare pleitbezorger van het liberalisme. Een loyale partijman ook, die het engagement opnam om zijn partij mee te sturen door boeiende maar soms woelige partijpolitieke wateren. Na de omvorming van de PVV tot VLD werd hij voorzitter van onze statutaire commissie. Daar zorgde hij ervoor dat de lijn van de partij in overeenstemming bleef met haar humanistische uitgangspunten: vrijheid, gelijkwaardigheid en broederschap.

Karel Poma was bij uitstek een sociaal, een humanistisch en een vrijzinnig liberaal. Hij was een groot pleitbezorger van het pluralisme en keerde zich met verve tegen elke vorm van religieus dogmatisme. Om die reden won hij in 2009 de tweejaarlijkse prijs voor Vrijzinnig Humanisme van het Humanistisch Verbond Vlaanderen. Guy Verhofstadt, die de laudatio voor Karel Poma voor zijn rekening nam, verwoordde toen treffend wat voor een uitzonderlijk mens Karel Poma was. "Karel Poma staat synoniem voor een aantal waarden - en het komt niet vaak voor om zoveel waarden en idealen in één persoon te zien samenvallen" zei hij. "Ik heb het over dienstbaarheid,

loyauteit, rechtlijnigheid, verdraagzaamheid, volhardend, democraat in hart-en-nieren, trouw aan principes en vrienden, rechtschapen en een liberaal in de ware betekenis van het woord."

De waarden en idealen die Karel Poma dreeven, koesterde hij al van jongsafaan. Als lid van het Liberaal Vlaams Studentenverbond sloot Karel Poma als vanzelfsprekend aan bij het verzet tegen het nazisme. Hoe zachtvaardig en humoristisch hij ook was in het dagelijks leven, zo vastberaden en onverbiddelijk trok hij intellectueel ten strijde tegen extremisme. Karel Poma gaf geen millimeter toe aan extremisten van links of van rechts. Karel Poma ademde zijn leven lang tolerantie, behalve voor de intoleranten. Dat deed hij, omdat hij beter dan wie ook beseftte hoe belangrijk de menselijke vrijheid was. Juist om die reden bleef hij ook tot het einde van zijn leven onvermoeibaar actief.

"De kern van de Verlichting was voor hem de waardigheid en de vrijheid van de mens"

In september van dit jaar stelde hij op het Schoon Verdiep in Antwerpen zijn nieuwste boek **De Verlichting** belicht voor. Het is een boek van iemand met ervaring uit de 20ste eeuw, geschreven voor de mensen van de 21ste eeuw. Het is een bijzonder interessant boek waarin Karel Poma opkomt voor het ideaal van de Verlichting. De kern van de Verlichting was voor hem de waardigheid en de vrijheid van de mens. 'De filosofie van de Verlichting gaat uit van de perfectibiliteit van de mens en verwijst naar de toekomst. Het

is de filosofie van het optimisme,' schreef Poma in navolging van de filosoof Karl Popper. Want jawel, ook voor Karel Poma was 'Optimism is a moral duty'.

(...)

*Geachte familieleden,
Beste vrienden,*

Doorgaans zegt men van een man die bijna 95 jaar is geworden dat hij toch een mooi en lang leven heeft gehad, en dat is natuurlijk ook zo. Maar toch was het overlijden van Karel Poma onverwacht en onwezenlijk. Karel was er altijd en overal. Hij klaagde nooit, zat steeds vol ideeën en zijn humor was aanstekelijk. Ja 94 jaar is oud, maar Karel leefde graag en hij had nog zoveel te doen. Tot zijn laatste dagen bleef hij uitnodigingen aanvaarden om te komen spreken over zijn nieuw boek. Tot het einde bleef hij de jongeren onder ons - en dat waren wij vanuit het gezichtspunt van Karel zowat allemaal - aanvuren om verder te strijden voor de vrijheid. Hij was en bleef een verzetsman. Iemand die zich nooit of te nimmer wou en zou neerleggen bij dwang of onderdrukking. Het is nu aan ons om de fakkel die hij decennialang vasthield, verder hoog te houden en het licht te laten schijnen in de duisternis, ook al heeft de duisternis het niet begrepen...

En al is Karel Poma niet meer onder ons, zijn geest blijft in ons leven. We kunnen hem alleen eren door zijn werk verder te zetten.

*Meneer Poma,
Onze grote liberale familie neemt vandaag afscheid van u. We zijn blij dat we u mochten kennen en zijn u bijzonder erkentelijk. We zullen u nooit vergeten
en zullen uw boeken en ideeën verder verspreiden.
Hoog banier!
Vaarwel, Karel Poma.*

Minister van Staat Karel De Gucht:

“EEN ZACHTE KUITENBIJTER”

“Tijdens een eeuwen durende strijd voor een betere maatschappij heeft de mens geleerd dat dit ideaal het best benaderd wordt door een harmonisch evenwicht tussen de belangen van het individu, gesymboliseerd door de vrijheid, en de belangen van de gemeenschap, gesymboliseerd door de gelijkheid”. Dit citaat uit zijn magnus opus ‘De Verlichting belicht’ is de levenslange politieke leidraad geweest van zijn maatschappijvisie. Zonder evenwicht geen harmonie.

Beste familie en vrienden van Karel,

Vandaag nemen we afscheid van een in meerdere opzichten zeer speciaal man.

Karel Poma was een wetenschapper, een soort die in de politiek eerder dun gezaaid is. Te dun soms denk ik dan als ik juristen hoor orakelen over het nut of de gevaren van kernenergie bijvoorbeeld. Als ingenieur bij de Antwerpse Waterwerken wist hij dat drinkwater soms meer geleet op nitraatsap uit loden buizen. Hij waarschuwde ook als één van de eersten voor de gevaren van kernenergie. Hij was daarin zijn tijd ver vooruit. Dat hij de eerste staatssecretaris werd voor milieu was een van de betere invallen van Leo Tindemans die, toevallig, ook vandaag ten grave wordt gedragen.

Het zou niet de laatste keer zijn dat Karel Poma zijn tijd ver vooruit was. Zo werd hij de eerste vrijzinnige minister voor cultuur in de toen nog kersverse Vlaamse regering. Dat op zich was een trendbreuk vooral ook omdat

Karel Poma zijn vrijzinnigheid niet verborg. Hij vond dat hij het recht had daarvoor uit te komen en ook concrete stappen te zetten om die vrijzinnigheid de plaats te geven die haar toekwam en dat in een tijdsgewricht waarin pluralisme geen evidentie was. Is het dat nu wel; moet ik soms denken. In ieder geval meer dan toen.

Wellicht speelde zijn wetenschappelijke achtergrond mee in zijn overtuiging dat je in de politiek moet spreken, maar vooral moet handelen. Je moet bakens, letterlijk, verzetten. Dat deed hij als minister van Cultuur. De Singel, de Bourla Schouwburg die hij redde van het verval, het MUHKA, het museum voor de hedendaagse kunst Antwerpen; het zijn fysische bakens die het cultuurlandschap in Vlaanderen hebben veranderd, pluralistischer en vrijer hebben gemaakt. Het is geen toeval dat het MUHKA zo'n brede verzameling werken bezit van Panamarenko. De Bourla werd

het prototype van het moderne stadstheater dat geen controverses schuwt en de machtshebbers wel eens op de heupen wil werken. Zoals die verdoolde liberaal die vond dat het tijd werd het Toneelhuis te censureren.

Karel Poma speelde ook een beslissende rol in de uitbouw van de lessen niet confessionele moraal in het onderwijs. Jarenlang heeft hij zich daarin geëngageerd en bekomen wat hij wilde. Zo was hij wel, gematigd ja, maar vooral vasthoudend. Een zachte kuitenbijter.

Zijn vrijzinnig pluralisme maakte hem ook tot een van voornaamste pleitbezorgers van de abortuswetgeving en een onvoorwaardelijk medestander van Lucienne Herman-Michielsen. Het abortusdossier heeft de Vlaamse politieke opinie jarenlang verdeeld, soms op een verscheurende wijze. Maar Karel Poma heeft nooit een ogenblik getwijfeld dat Lucienne, Herman Vanderpoorten, hijzelf en de PVV het bij het rechte eind hadden, dat zij hun tijd op de juiste, soms voorzichtige wijze vooruit waren.

Karel Poma was de voorzitter van de Statutaire Commissie van de VLD tijdens mijn voorzitterschap en dat tot hij 85 werd. Ik bewaar de beste herinneringen aan die samenwerking op een moeilijk moment voor de partij toen we van binnenuit werden belaagd door

“Karel Poma was voor mij een steunpilaar in het nemen van die menselijk moeilijke beslissingen”

Karel Poma bij de voorstelling van zijn boek over de Verlichting, eind vorig jaar op het stadhuis van Antwerpen.

het populisme en zeer rechtse benaderingen van de politiek die niet strookten met de natuur en de opdracht van het liberalisme. Karel was in de benadering van zijn opdracht even gematigd als onverschrokken. Hij deinsde er niet voor terug maatregelen te nemen als die zich opdrongen, met spijt in het hart want het ging soms over mensen met wie hij decennialang vriendschappelijke betrekkingen had onderhouden en zelfs zijn politieke hoop had in gesteld. Maar hij deed wat hij dacht te moeten doen. Voor de partij en voor zijn politieke overtuiging die hij op vrije, pluralistische en open manier wenste ingevuld te zien. De VLD, en ikzelf in het bijzonder, zijn hem voor de uitoefening van die ondankbare taak van liberaal rechter veel dank verschuldigd. Karel Poma was voor mij een steunpilaar in het nemen van die menselijk moeilijke beslissingen die ook mij altijd zeer zwaar hebben gewogen maar onvermijdelijk waren.

Zijn levenslange liberale en vrijzinnige engagement brachten hem ertoe een onvolprezen boek te schrijven over de Verlichting, een boek dat zowat zijn politiek testament is

en waarvan hij nauwelijks enkele maanden geleden de tweede, geactualiseerde en nog uitgebreidere versie publiceerde. Hij had mij gevraagd het boek in te leiden, maar ambtsverplichtingen in het buitenland maakten dat onmogelijk. Maar Karel, ik heb het wel gelezen. En je komt in dat doorleefde boek levens-echter naar voor dan ooit tevoren. Het is een 'Grand Cru Vieilles Vignes'. Elke zin ademt je persoonlijkheid, in haar beslistheid en gematigdheid, in je onwrikbare overtuigingen, je complexiteit en rechtlijnigheid, je zelfrelativering maar evenzeer je overtuiging dat je iets te zeggen had. Ja, je fierheid om wat je gedaan hebt en hebt mogen doen.

Karel was ervan overtuigd dat de laat zeventiende en achttiende eeuwse Verlichting op een beslissende wijze vorm heeft gegeven aan onze moderne Europese beschaving en dat zij een onmisbare leidraad blijft voor een open samenleving. Hij heeft daarin volkomen gelijk. Het kantelmoment van de Europese geschiedenis ligt daar en niet in een geleidelijke evolutie van een religie. Het is daar dat de secularisering van de maatschappij wortel

heeft geschoten. Nu, twee eeuwen later en na hoogten en diepe dalen komt ze tot volle wasdom. Maar, waarschuwt Karel, niets is definitief verworven.

“De moed om te veranderen, de kracht om te verdragen wat ik niet kan veranderen, de wijsheid om realistisch te zijn en het één van het ander te onderscheiden, zijn de steunpilaren van mijn leven geweest”, schrijft Karel in de inleiding van zijn boek, *De Verlichting* belicht. “Zonder moed, zonder kracht, zonder wijsheid zou ik dit boek nooit geschreven hebben. Het getuigt niet van weemoed naar het verleden, maar van hoop op de toekomst.”

Is er, familie en vrienden, een mooier afscheidswoord denkbaar dat meteen ook een opdracht inhoudt voor ons allen.

Dank u, Karel, Baron Poma, Minister van Staat, maar vooral een groot groot mens en een groot liberaal.”

Karel De Gucht
Antwerpen, 3 januari 2015.

EEN RIJKE POLITIEKE LOOPBAAN

Bij de viering van zijn tachtigste verjaardag in 2000 hield het LVV een bijzonder feest op een ... boot op de Schelde in Antwerpen. In samenwerking met het Liberaal Archief werd toen een huldeboek getiteld "Van natuur tot cultuur" uitgegeven dat één van de beste naslagwerken is over het leven van Karel Poma. Aan de hand van een tiental bijdragen overloopt het boek de omvangrijke carrière van Poma. Niet alleen de locatie was toen uitzonderlijk. Voor de gelegenheid bracht het theatergezelschap van Bert Verhoye, de Zwarte Komodie, een "Poma-cantate".

Poma werd toen gevierd voor zijn liberaal-vrijzinnig engagement en zijn politieke carrière met uiteenlopende aspecten.

Scheikunde

Karel Poma werd op 14 maart 1920 geboren te Antwerpen. Na een opleiding Latijn-wetenschappen aan het Koninklijk Atheneum in Antwerpen (waar hij Frans Grootjans leerde kennen) ging Karel Poma scheikunde studeren aan de Gentse universiteit. Tijdens de oorlogsjaren kwam hij er samen met Albert Maertens in de verzetsbeweging terecht. Poma bleef nog in de academische wereld nadat hij in 1943 licentiaat in de scheikunde werd: hij bewakom nog een getuigschrift bacteriologie aan de ULB en behaalde in 1946 aan dezelfde universiteit zijn doctoraatstittel in de scheikunde. Vanaf 1979 doceerde Poma aan de VUB (waar hij tussen 1977 en 1982

eveneens lid was van de Raad van Beheer).

Senator

Naast zijn professionele bezigheden in de dienst van de Antwerpse Waterwerken engageerde Poma zich na zijn studies verder in de liberale beweging. Hij was al vlug actief in de liberale jongerenbeweging en het LVV. Hij werd in 1961 secretaris van de Antwerpse partijfederatie. Vier jaar later werd Poma provinciaal senator in Antwerpen, waarna hij in 1968 gecoöpteerd werd als nationaal senator. In 1981 kwam Poma opnieuw in de Senaat (tot 1985). Vanaf 1971 was Poma gedurende tien jaar ononderbroken volksvertegenwoordiger. In die periode werd hij ook benoemd tot staatssecretaris van Leefmilieu (25 april 1974 - 18 april 1977) en staatssecretaris van Bossen, Jacht en Visvangst (4 oktober 1974 - 18 april 1977).

Verder was Karel Poma tussen 1971 en 1980

lid van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (waarvan de laatste drie jaar fractievoorzitter), lid van de Vlaamse Raad (1980-1985, fractievoorzitter 1980-1981) en van 22 december 1981 tot 14 oktober 1985 Vlaams minister van Cultuur en ondervoorzitter van de Vlaamse Executieve. Ook op gemeentelijk niveau was Poma actief: tussen 1977 en 1982 was hij gemeenteraadslid in Wilrijk, waarna hij gemeenteraadslid werd in Antwerpen.

Sinterklaaspolitiek

Karel Poma hield zich reeds van in het prille begin van zijn carrière bezig met allerlei problemen rond leefmilieu en cultuur. Op het eerste terrein was hij één van de eerste politici die de milieuproblematiek grondig bestudeerde. Er werd toen echter nog niet zoveel belang aan gehecht. Premier Tindemans zag het staatssecretariaat van Poma eerder als een soort studiedienst. Poma haalde op termijn echter wel voldoende uit zijn functie. Uiteindelijk werden immers heel wat van Poma's ideeën gerealiseerd. Op het tweede terrein, als Vlaams minister van Cultuur, had Poma meer reële bevoegdheden. Poma hield zich in de eerste plaats bezig met de financiële gezondheid van de cultuursector. Hij wou komaf maken met de - zoals hij het zelf noemde - "Sinterklaaspolitiek" van zijn voorganger en de culturele wereld duidelijk maken dat cultuur niet het synoniem is voor subsidies. In zijn cultuurbeleid besteedde Poma extra zorg aan kleinschalige projecten en voerde hij o.a. de sponsoring van de privésector in. Verder hield Poma zich ook bezig met het theater, de vrije radio's en de tv-wereld.

Onder Poma's ministerschap in februari 1985 werd bijvoorbeeld het ontwerpdecreet goedgekeurd dat de voorwaarden voor commerciële televisie en reclame op de kabel voorzag. Wat de weg vrijmaakte voor het latere VTM. - B.C.

Bron: Het Volksbelang, jg. 123, nr. 4, oktober 2000, blz. 3.

1986: bij het politieke afscheid van Karel Poma ontving hij van toenmalig LVV-voorzitter Camille Paulus een 'sportvelo'. Poma maakte een paar toertjes door de zaal.

Wilrijk, 26 augustus 2013

BRIEF AAN ALLEN DIE MIJ LIEFHEBBEN,

Een Griekse wijsgeer zegde dat wij ons bestendig moeten voorbereiden op onze laatste reis, naar een onbekend oord, waarvan niemand ooit is teruggekomen, een oord dat de Oude Grieken de Elyseese Velden noemden, en de Amerikaanse indianen de Eeuwige Jachtvelden.

Vandaag spreken de christenen over het hiernamaals en de Vrijmetselaren over het Eeuwige Oosten.

Maar welke naam men er ook aan geeft, het is voor iedereen hetzelfde oord, dat wij de dood noemen.

Omdat de dood het onbekende is, heeft dit de denkende mens steeds angst ingeboezemd. Maar angst is een slechte raadgever. Daarom tracht de mens troost te vinden in allerlei sprookjes, die alleen huizen in zijn verbeelding.

Vrijwel alle godsdiensten steunen op een van die sprookjes. En nochtans, ons bestaan is zo eenvoudig gebaseerd op materie en energie.

Geboorte, leven en dood zijn de basisprincipes. Ze zijn ondeelbaar, vormen een geheel. Zonder geboorte zou er geen leven zijn, en de dood is noodzakelijk om het voortbestaan van onze nazaten te verzekeren.

Geboorte, leven en dood zijn een natuurwet, die is steeds onveranderlijk, deterministisch zoals alle andere natuurwetten.

Wij kunnen aan deze natuurwetten niet ontsnappen.

Onsterfelijk worden is een sprookje.

Ons leven heeft alleen waarde voor wat het betekent tijdens ons leven, en niet in het vooruitzicht van een onbestaand leven na de dood.

Elk persoon moet voor zich uitmaken hoe hij tijdens zijn leven dit wil invullen, rekening houdend met zijn individuele levensomstandigheden.

De onsterfelijkheid bestaat niet voor de doden, maar wel in de harten van de levenden, zoals Eduard Herriot, de grote liberale politicus uit de eerste helft van vorige eeuw zegde: “La vrai immortalité des morts réside dans le coeur des vivants.”

Daarom liefste Juliette heb geen angst voor de dood, want zij is het lot van iedereen. Verdring uw verdriet door de mooie herinneringen uit ons leven, laat die herinneringen een steun zijn voor uw verder leven.

Gij, mijn lieve kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen vindt steunt, zowel in tijden van tegenslag als van geluk, aan de herinnering van uw bompapa.

En mogen U allen uw steentje bijdragen bij de opbouw van het grote werk, waarvan wij weten dat het nooit af en volmaakt zal zijn, wat ons niet mag ontmoedigen.

Karel Poma

DE LAATSTE BRIEF

Op dinsdag 22 oktober 2013 bezorgde Karel Poma een gesloten omslag aan zijn zoon Peter, met het verzoek deze pas open te maken na zijn overlijden, en de inhoud ervan kenbaar te maken op zijn begrafenis. Peter Poma deed dat getrouw en las tijdens de uitvaartplechtigheid van zijn vader de afscheidsbrief voor. Poma richt zich tot allen, tot zijn echtgenote Juliette en zijn kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen.

LVV-voorzitter Clair Ysebaert begon met excuses omdat er vorig jaar wegens zijn gezondheidsredenen geen nieuwjaarsreceptie was. “Maar ik ben terug, en als ik u een opperbest 2015 wens, dan weet ik waarom ik dat zeg”. Hij pleitte voor meer dynamisme en strijd tegen de verzuring.

Warme Poma

In augustus 2000 gaf het LVV met het Liberaal Archief een boek uit getiteld “Van natuur tot cultuur”, zo ging de voorzitter voort. Een huldeboek voor Karel Poma. In het woord vooraf schreef voorzitter Ysebaert toen: *“In de politiek telt men maar weinig vrienden. Politici noemen elkaar collega of medestander, zelden zijn zij vrienden. Velen koesteren niettemin voor jou Karel, een warme sympathie, een gulhartige genegenheid. Niet noodzakelijk omwille van je politieke visie, maar vooral omwille van de onwankelbare trouw die jij je vrienden toedraagt. Ja Karel, je bent een charmant mens, als het ware de warme hand van het liberalisme en je bent altijd Karel gebleven.”* Ysebaert wou daarmee aantonen dat het jaar 2015 voor het LVV, met

de dood van Poma, op een niet al te vreugdevolle manier was begonnen. Hij wees erop dat Poma's voorzitterschap van het LVV twee keer van groot belang was: een eerste keer wegens de vorming van de PVV uit het LVV, een tweede keer omdat het LVV een nieuwe richting uitging als factor van evenwicht voor PVV en Open Vld. Hij hoopte dat het LVV zich in 2015 zou laten inspireren door het optimisme van Poma.

Vrouw met goesting

Meteen schakelde Ysebaert over naar de politieke actualiteit. *“In 2014 zag het er naar uit dat Open Vld in de oppositie zou belanden. Maar ook in de politiek geldt het gezegde: ‘Onderschat een vrouw nooit, tenzij u het over haar leeftijd of haar gewicht hebt.’ Bovendien*

Oscar de Wandel (LVV-secretaris):

“MAAKBAAR OF LAAKBAAR ?”

Tijdens de traditionele nieuwjaarsreceptie stelde LVV-secretaris Oscar de Wandel het jaarverslag 2014 voor. Enkele uittreksels.

De kater van 2013

“Het is mijn opdracht om wel degelijk terug te blikken op de activiteiten van 2014 en ik geef eerlijk toe dat ik daar niet onverdeeld gelukkig mee ben. Dat de wereld niet voorspelbaar is, zelfs die van het LVV niet, is ook nu gebleken. Het Liberaal Vlaams Verbond heeft zich in 2014 slechts gedeeltelijk kunnen herstellen van de kater van 2013 en de

aangekondigde viering -met een half jaar vertraging- van onze honderdste verjaardag op 22 maart 2014, is ook een goedbedoelde illusie gebleken. Niet dat wij helemaal niets hebben gedaan, maar een grand cru-jaar is het beslist niet geworden. Uiteraard hadden wij op 25 mei de grote stembusslag voor de regionale, federale en Europese verkiezingen en hebben veel van onze trouwe medestanders in de periode ervoor en erna andere zaken aan het hoofd gehad dan het organiseren of bijwonen van LVV-activiteiten, maar het is tussen maart en december al te lang stil gebleven. Wij hebben geprobeerd dat een beetje goed te maken met de tentoonstelling

in het Liberaal Archief over de geschiedenis van het Liberaal Vlaams Verbond die op 11 september 2014 (no relationship with 9/11) officieel is geopend en waarop, voor wie hem (nog) niet bezocht heeft, de spreekwoordelijke zinsnede dat de afwezigen ongelijk hebben, alleszins toepasbaar is. (...)

Bij twee activiteiten uit 2014 wil ik wat langer stilstaan. Op 19 maart hadden wij economie-professor en Vlaams parlementslid Lode Vereeck op bezoek met een bijzonder gesmaakte uiteenzetting “Over snoei en groei: liberale recepten voor een gezonde economie.” en op 16 december werden wij

CLAIR YSEBAERT (LVV-VOORZITTER)

Pleidooi voor dynamisme

is gebleken dat als een vrouw 'goesting' heeft, al is het dan in de toekomst, het onverstandig is om daarvan niet te profiteren. Dus bedankt voorzitter Gwendolyn Rutten om voet bij stuk te hebben gehouden, en de liberalen in de meerderheid te hebben gelooft.

Voor Bart De Wever had Ysebaert de boodschap dat de Zweedse coalitie geen tv-toestel is met een voorgeprogrammeerde zender, dat vanop het Schoon Verdiep in het stadhuis van Antwerpen kan bediend worden, en waarop altijd dezelfde boodschappen verschijnen: 'het is de schuld van de sossen; er is geen alternatief; het moet van Europa.' *"Misschien wordt het tijd dat de liberalen dat geoliede en afgezaagde liedje, bijna een gezegdenmonopolie doorbreken"*, aldus de voorzitter.

"Tegenwoordig wordt het uittekenen van een project ondergeschikt gemaakt aan de boekhoudkundige grillen van Europa", wist Ysebaert. "Net als Mozes de berg Sinai afdaalde om de tien geboden te verkondigen, prediken de Heilige Europese Missionarissen en Cijfer-Ayatollahs, het boekhoudkundig extremisme. Maar waar Mozes tenminste nog het beloofde land in het vooruitzicht stelde, stuurt Europa ons de budgettaire woestijn in, zonder perspectief. Het lijdt geen twijfel dat we in de toekomst de broeksriem zullen moeten aanhalen. Maar laten we er ook voor zorgen niet alleen onze boekhouding, maar ook onze samenleving op orde te houden". Voor hem betekent dit investeren in de economie op de juiste sporen brengen.

Dynamiek

Geloven in de toekomst en ons enthousiasme in de strijd gooien, zoals Karel Poma, zijn volgens de LVV-voorzitter de juiste houding. *"Geen enthousiasme dat meegaat op de golven van de waan van de dag. Politiek moet meer zijn dan een pakje 'instant-minute-soep'. Junk food raak je snel beu, en je wordt er ziek van. Ik kan nog een eindje doorgaan om aan te tonen hoe de verzuring ons dagelijks wordt ingelepeld. Waar het meer om gaat, is mensen te vinden die dit weinig stichtend spektakel willen omzetten in een dynamiek waar we ons goed kunnen bij voelen."*

door em. Prof. Harry Van Velthoven getraceerd op een pittige historische analyse van "De desintegratie van België".
(...)

Con-federalisme

Van Velthoven heeft in zijn uiteenzetting haarfijn uitgelegd hoe dat Vlaams-nationalisme zich langzamerhand in de Belgische staat heeft genesteld, met als voorlopig eindpunt de deelname van de N-VA aan de federale regering. (...)

En de PS, die als machtspartij niet heeft gearzeld om na de laatste verkiezingen de con-federale kaart te trekken en haar macht in het Waalse gewest te consolideren, zou wel eens vanuit die positie in de N-VA een bondgenoot kunnen vinden voor een volgende staatsvorming... En zo krijgt het publiek zo fel verguisde "fédéralisme des cons", volgens Prof. en N-VA politicus Hendrik Vuyt na 117 jaar verborgen bestaan in weldenken-

de francophone kringen dan toch een waarachtige socialistische rehabilitatie.
(...)

Afscheid

In ieder geval lijkt mij de zoëven geschetste denkpiste voldoende uitdagend om ze ernstig te nemen. Het komt mij alleszins gerechtvaardigd voor om onze liberale excellenties in de Vlaamse, federale en Brusselse regeringen, net als onze mandatarissen in de dito parlementen hieromtrent tot enige waakzaamheid op te roepen. (...). Het Liberaal Vlaams Verbond wil in deze discussie graag zijn verantwoordelijkheid opnemen. 2014 was ook een jaar van afscheid nemen, in juli van Leo Siaens en op 3 januari 2015 van Karel Poma. (...) Tot zijn laatste dag is Karel Poma mentaal alert en politiek-maatschappelijk geëngageerd gebleven, getuige hiervan zijn publicaties in boekvorm en zijn talloze bijdragen in Het Volksbelang. (...)

HET INTEGRAAL JAARVERSLAG VAN HET LVV IS OP EENVOUDIG VERZOEK DIGITAAL TE VERKRIJGEN VIA INFO@HETLVV.BE

Minister van Cultuur Sven Gatz:

“DE ENE WAT MEER, DE ANDERE WAT MINDER”

Voor de nieuwjaarsreceptie 2015 nodigde het LVV de nieuwe minister van Cultuur **Sven Gatz** uit. Hij werd bij de vorming van de Vlaamse regering opnieuw naar de politiek gehaald, nadat hij een tijd directeur was van de federatie van de bierbrouwers. Vandaar ook de spreekwoordelijke titel van zijn toespraak ‘Van biertempel naar cultuurtempel’.

Van biertempel...

Minister Gatz schetste het verhaal van zijn vertrek uit de politiek naar de Belgische brouwers waar hij directeur was van hun beroepsfederatie. Na zijn terugkeer naar de politiek blijft de cultuurminister gebiologeerd door ‘bier’ en steunt hij de vraag om de Belgische biercultuur als Unesco-werelderfgoed te erkennen. Niet voor niets luidde de titel van zijn toespraak ‘Van biertempel naar cultuurtempel’. Gatz verwees daarbij naar de uitbouw van een biertempel in de Brusselse beurs, een project dat hij nog mee in de steigers hielp plaatsen. *“Als je bier in de markt wil zetten, moet je het eerst in de samenleving zetten. Je moet mensen laten voelen dat bier iets van hun eigen cultuur is, dat het meer is dan gewoonweg een pint in de hand houden.”*

...naar cultuurtempel

En die biercultuur was meteen het bruggetje voor de minister om het over zijn huidige

werk als cultuurminister te hebben. Vooreerst is dat cultuur voor Brussel, waar Gatz samen met collega Vanhengel aan enkele projecten werkt, zoals de uitbouw van een Museum voor Moderne Kunsten.

Gatz besprak vervolgens zijn verschillende werven op cultureel vlak in 2015. Zoals daar zijn op Brussels vlak de samenwerking tussen de acht ministers van Cultuur in ons land. ‘Une belle brochette’ zoals Gatz de vergadering noemde die na dertig jaar pas onlangs opnieuw is samengekomen. De uitdaging is om alle culturele initiatieven in Brussel samen te brengen en meer zichtbaar te maken. Naar het voorbeeld van Berlijn.

De federale werf hangt hiermee samen: de zoektocht naar aanvullende financiering voor het kunst- en cultuurbeleid. In de filmindustrie bestaat de tax shelter, een systeem om met gunstige fiscale instrumenten in de filmsector te investeren. Kan dit ook in de cultuursector in het algemeen? Een vraag om over na te denken, vindt Gatz. Verder is er de crowdfunding, een systeem van gezamenlijke giften voor cultuurprojecten die al dan niet fiscaal aftrekbaar zijn. En daartussen bestaan nog andere mogelijkheden bijvoorbeeld de oprichting van een Privaat Letterenfonds, naar het voorbeeld van het bestaande Publiek Letterenfonds. Idem voor de podiumkunsten.

De Vlaamse werf van Gatz is uiteraard de

Minister van Cultuur Sven Gatz op de LVV-nieuwjaarsreceptie: *“Je moet mensen laten voelen dat bier iets van hun eigen cultuur is, dat het meer is dan gewoonweg een pint in de hand houden.”* (foto Saskia Vanderstichele)

meest omvangrijke: de invoering van het kunstendecreet. Er is meer cultuur gekomen, iedereen kreeg altijd een beetje meer. En voor het eerst moet er nu gedifferentieerd worden, zegt de minister. Twee elementen spelen een rol: grote instellingen zoals het MUKHA in Antwerpen moeten meer armslag krijgen. *“Het zijn grote instellingen die internationaal sterker moeten kunnen meespelen”*, aldus Gatz. En zo iets kunnen terugdoen voor de kleinere kunst. *“De ene krijgt iets meer, de andere iets minder door zeer duidelijke keuzes te maken”*, besloot de minister.

TECHNOPOLITICS

Op **11 februari** vindt op de VUB-campus de **eerste editie van Technopolitics** plaats, een forum dat de wetgeving wil aanpassen aan opkomende technologieën. Initiatiefnemer van het project is Brussels volksvertegenwoordiger en schepen **Els Ampe**. Technopolitics wordt aangekondigd als “een forum dat over de partijgrenzen heen ijvert voor het ‘fintunen’ van de wetgeving op alle bestuursniveaus”. De uitnodiging voor het event verwijst naar Uber, de Google self-driving car of 4G, innovaties die niet een-

voudig hun ingang hebben gevonden of proberen te vinden op de Belgische markt.

Op de sprekerslijst staan Els Ampe zelf, de directeur van Google België, Thierry Geerts, Filip Nuytemans, operations manager bij Uber, en internetondernemer Bart Becks. VUB-rector Paul De Knop geeft de introductie.

Afspraak: 11 februari 2015 om 18u30, Aula Q.A VUB, Pleinlaan 2 in Elsene. De toegang is gratis, maar registratie van uw komst is wel nodig bij **info@elsampe.be**

Nadien is er een “networking drink”.